ջրով թաց լաթ կապել կապուտկած տեղը, կամ օրուան մէջ շատ անգամ ջրացած փունջուկով շփելու է։ Բայց մարմնոյն բաց տեղերը նախ պէտք է մաշկահոտով (guttapercha), ճարպամարթով եւն ծածկել եւ ապա վրան նոյն լաթը դնել։

Երբ զարնուելով, ասղան խայթելով, փուշ եւն մտնելով՝ մարդոյ գոյանայ, որ շատ անգամ սաստիկ ցաւ կը պատճառէ, անմիջապէս բորբոքում սկսած ատեն պէտք է շատ ցուրտ ջուր կամ սառոյց դնել, որ թէ կը մեղմէ եւ թէ կը բուժէ։ Երբ շատ սաստիկ է բորբոքումը, ձեռքը բաղկակալով կապելու է վզէն, որ շատ ապրիւն չիտնի։ Եթէ վերջէն թարախանայ՝ պէտք է տաք լաթ դնել, եւ եթէ փափկանայ եւ պայծառանայ պարը՝ կտրելու թարախը հանելու է։

Ցրտոտելոյ կամ յիրանակ ջուններու միջոցն է բարեխառնութեան արագ փոփոխմանէն, շատ տաքէն եւ շատ պաղէն զգոյշ ըլլալ, վասն զի պաղութեամբ արիւնը կը դադրի, եւ այն տեղը կապտակարմիր կ'ըլլայ։ Անցեալ ձմռէ մեացած ցրտուռէցքը պէտք է աշնան արդէն ջնաջ բուժելու, այսպէս այլեւայլ ոգելից միջոցներով (քաֆուրի եւ օճառի ոգւով) լուալ, գիշերները մեղմ օծանելեօք շփել եւ պատելով տաք պահել։

Երբ եռքը ֆուրֆոտամ ունենայ տաքութենէն, կամ ձեռքը բորբոքում կրէ խոնարհ դէնէրէ, պէտք է Goulard կապարաջրոյ մէջ թաթխուած լաթ դնել, բայց պէտք չէ այս միջոցը գործածել՝ եթէ վէրքը բաց է։ Հողաթափի քսուելէն եղած ոտքի պալարան գեղ է մրթի նոյն կտորը հանել, կամ ճարպասպեղանի դնել եւն։ Իրիկուընէ ոտքն օղով լուանալը կարգելու շատ քալելէն պատճառած ոտքի պալարումը։ Եթէ վիրաբեր քլանիլ մ'ունենայ ոտքը, պէտք է զանկապանը թաթաւել 15 տասնակրամ գինեքարի թթուոյ (acide tartrique) եւ լիտր մը ջրոյ լուծուածքի մէջ, եւ չորցընելով գործածել։

Մէնոպոյ խոյնիլոն ամենալաւ դեղն է շուտով քացախի կամ անուշադրի կամ սառուցի մէջ թրջած լաթով պատել, որ ցաւն ու բորբոքումը կը նուազցընէ։ Առաջին վայրկենին՝ կրնայ նաեւ թաց հող կամ ճմլած ջղախոտի տերեւ վրան դրուիլ։

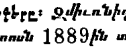

ԱՌՕՏՅՐԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱԼԱՐՔ

Օֆիուհիոյ գործերը։ Զմիւռնիոյ աւստրիական ընդհր. հիւպատոսն 1889ին տեղեկագրոյն մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնը կը հաղորդէ Զմիւռնիոյ գորգերուն մասին։ — Գորգագործութեան՝ տեղւոյս մի միայն արուեստգիտական եւ աշխարհիս ամէն հրապարակաց համար մեծ նշանակութիւն ունեցող ճիւղին ըրած յառաջադիմութիւնը նշանակել մեր պարտքն է։ Ցառաջադիմութիւնն՝ որ անժխտելի է, ամէնէն աւելի գունոց ներդաշնակ եւ այժմեան ճաշակաց համաձայն ըլլալուն վրայ է կայացած։ Գորգագործք իրենց գորգերն ալ նախկին ծաւնօթ եւ ընդհանուր տարածեալ դրագրին համեմատ չեն գործեր, այլ գունոց եւ նկարուց մէջ պէսպիսութիւն մուծանելու կը ճգնին. սակայն որչափ ալ պէսպիսութիւն մուծուի, արեւելեան ճաշակը միշտ յայտնի կը տեսնուի։ Այսու ուղղութեամբ պատրաստուած գորգերէն յառաջ եկած արդիւնքն արգարեւ աննշանակ չէ։ Իրրդին սղութեան եւ բազմաթիւ արուեստաւորաց մէջ տիրող հաղորդական հիւանդութեանց զոհ ըլլալուն պատճառաւ՝ գորգերու գինն շատ բարձրացած է։ Ո-ղէի գորգերու գինն՝ համեմատութեամբ անցեալ տարւոյ 10—15%, կէօրպէսի գորգերունը՝ 25% բարձրացած է։ կէօրպէսի գորգերուն գնոյն բարձրանալուն պատճառն այս գորգը Ամերիկայի շատ փնտռելի է. եղած է ժամանակ՝ որ ապսպրանքներն կատարել անհնար եղած է։ Մթերանոցներն արդէն Սեպտեմբերին գատարկացած էին. մեծ գորգավաճառներն՝ որ իրենց նոր ապսպրանքները Մայիսին ու Ապրիլին հաղիւ կը սկսէին, այս տարի Դեկտեմբերին (1889) եւ Յունուարին (1890) սկսելու ստիպուած էին։ Տէ-դէչի գորգերը՝ որոնց ցարդ նշանակութիւն տրուած չէր, սկսած են հիմայ փնտռուիլ, թէեւ ասոնք կէօրպէսի գորգերուն համեմատութեամբ՝ իրր 18% աւելի բարձր են։

Վերջին տասնեակս սկսան Քուլա ազնիւ, հասարակ գորգեր պատրաստուիլ. ասոնք սկսած են մեծ ընդունելութիւն գտնել։ Այս գորգին գինն ժամանակ մը՝ անցեալ տարուան համեմատութեամբ 30%, մանաւանդ թէ նոյն իսկ 50% աճեցաւ։

Ամէնէն աւելի եւ գորգերու ամէն տեսակներէն գնողը միշտ Անգղիա է, որ 1889ին 3,135.000 ֆրանքի արժողութեամբ գորգ գնած է, մինչդեռ Ամերիկա 714.000 ֆր. գորգ է առած։ Դաղղիա առաւելապէս Ո-ղէի գորգին ազնիւ եւ միջին տեսակները կը գնէ, մինչ Վիեննա սոյն գորգերու սովորականները միայն կ'առնու։ Գերմանիա՝ իւր գորգագործութեան մեծապէս յառաջանալուն՝ բաւական ժամանա-

digitised by A.R.A.R.@

կէ ի վեր արեւելեան գորգերուն շատ ծանրակշռութիւն չի տար. բայց անցեալ տարի բաւական մեծ յանձնարարութիւններ ըլլաւ։ 1889ին արտածուած գորգը 2950 հակ էր՝ 4,539.000 ֆրանքի արժողութեամբ, մինչ 1888ին 2697 հակ էր, 4,045.500 ֆրանքի արժողութեամբ։ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի հրապարակաց ցոյց տուած համակրանաց պատճառաւ՝ արտածեալ վաճառաց քանակութիւնն շատ աւելի կրնար ըլլալ, սակայն վերոյիշեալ արգելքներուն համար մեծամեծ ապսպրանքներէն շատերը կամ յանձն չառնուեցան, եւ կամ նոյներուն կատարումը յետաձգուեցաւ։

Անատոլուի Էլիմուղիէրը։ Յունիս 2ին Անատոլուի երկաթուղւոյն Իզմիտ-Ասաբազարի գիծը բացուեցաւ։ Այն գծին երկայնութիւնը 40 քիլոմէթր է եւ արուեստական տեսակիտէ առեալ՝ նշանաւոր բան մը չունի։ Յիշատակութեան արժանի են Սափանճայի գիւղային կողմերը։ Շինութիւնն պայմանաժամէն յառաջ էր սկսած։ Թէեւ գիծն Ասաբազարէն անդին ալ բաւական շինուած է, սակայն միայն շինութեան կարեւոր ատաղձն փոխադրելու կը գործածուի. այժմ փոքրիկ մէկ ման ալ պիտի բացուի։ Շինութիւնը հսկայաբար կը յառաջանայ Իսկիշէհիր գծին վրայ, մինչդեռ Յունիսին դեռ Անկիւրիայի գիծն սկսած չէր։ Թէ ամբողջ Իզմիտ-Անկիւրիայի գիծն որոշեալ ժամանակին (4 Հոկտ. 1892) պիտի կարենայ լմնանալ, ամենեւին չի կրնար տարակուսուիլ։ Այն մասնագէտք՝ որ սոյն գիծն աչքէ անցուցած են, շինութեան հաստատութիւնն ու արագութիւնը գովութեամբ կը խոստանին։ Ձեռնարկութեան երկրաչափներն են Kapp եւ Gaederz. Անատոլուի երկաթուղեայ ընկերութիւնն՝ որ ըստ արտնագրոյն իրաւունք ունի գիծը մինչեւ Տիգրանակերտ երկարելու, եւ ինչ ինչ երկրորդական գծեր հաստատելու, երկիրն երկու գերմանացի երկրաչափներու՝ երկրախոս Naumannին եւ բուվագէտ Riedին աչքէ անցընել կու տայ։

Ցանցոպանի գնդեսական վիճակն յամն 1889։ Անցեալ տարին՝ յաջող հունձքի պատճառաւ, եւ ներածեալ եւ արտածեալ գլխաւոր ապրանքներու գներուն բարձրանալովը՝ թէ տեղացի արդիւնաբերներու եւ թէ մեծ վաճառականներու համար գոհացուցիչ էր. սակայն տնտեսական նոր ձեռնարկութիւն մը չեղաւ։ Ընդհանուր շարժում մը յամր յառաջադիմութեան երեւցաւ, մանաւանդ շինութեանց մասին։ Եւրոպական ձեռնարկուք թէեւ շատ գիւրաւ եւ շատ մեծ շահ մը չեղրին, սակայն որովհետեւ Ցանցկաստան տակաւին մեծ ընդունակութիւն ունի արդիւնաբերելու, եւ նաեւ մեծ պիտոյք տնտեսական նիւթոց, ապագային համար մեծ յոյս ունին։ Ցանցկաստանի մաքսային գրութեան հիմնական փոփոխութիւնն, որ պիտի կատարուի, եւ բնական արդիւնաբերութեամբ հարուստ Փոքր-Ասիոյ մէջ շինուող շոգեկառքերն թէ ի ներքուստ եւ թէ արտաքուստ տնտեսական եւ առեւտրական հսկայաքայլ զարգացման ստոյգ առհաւատչեայ են։

ԱՅԼԵՐԱՅԼԿ

ՆՈՐԱԼՈՒՐՔ

Քարիւղի անօթները մաքրել։

Դանօթ է որ քարիւղի ապակեայ կամ մետաղեայ անօթներն մի անգամ քարիւղի գործածելէն ետեւ՝ անկարելի է այնպէս մաքրել, որ քարիւղի հոտն անհետանայ։ Եւ որովհետեւ կանթեղ-զգործոց համար մեծ նշանակութիւնն սարկայ, անոր համար շատ հետաքրքրական է նոր գիւտ մը, որով ոչինչ ծախքով եւ առանց աշխատութեան կարելի է այսուհետեւ այս հոտն անհետացընել։ Արդ Revue scientifique լրագրին վերջին թուերէն միոյն մէջ կը ծանուցանեն՝ թէ քարիւղի անօթ մը կրի կաթով լուացելու ըլլայ քարիւղի մնացորդ չի մնար։ Կրի կաթը ձեռք բերելու համար՝ նոր մորած կրի մէջ առատ ջուր դնելու է անընդհատ խառնելով։ Այս խառնուրդը քարիւղի անօթոյ մէջ լցուելու ըլլայ, քարիւղի հետ կը միանայ եւ տեսակ մը օճառ կը կազմէ։ Եթէ կ'ուզուի բոլորովին մաքրել՝ որ հոտոյ հետք մ'ալ չմնայ, պէտք է երկրորդ անգամ լուաւ կրի կաթով, որուն մէջ քիչ մը քլորակիր (chlorure de chaux, Chlorkalk) խառնելու է։ Աւելի շուտով կը կատարուի գործողութիւնը, եթէ տաք տեղ գործուի։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Քարիւղի կանթեղաց գործածութիւնն։

Քարիւղը գործածութենէն յառաջ եկած բազմաթիւ դժբախտութեանց առիւն առնելու մեծապէս կը նպաստէ հետեւեալ կանոնաց ճշգիւ պահպանութիւնը։

1. Քարիւղը պէտք է թիթեղեայ ամաններու մէջ եւ զով տեղը պահել։ Այն ատեն միայն պայթում կրնայ յառաջ գալ, երբ քարիւղը կազային վիճակի մէջ մնէ. քարիւղը կազային մարմին կ'ելլայ Ռէօմիւրի 25 աստիճան ջերմութեամբ։

digitised by A.R.A.R.@